

Hvem skal styre tjenestene – og til hvilken pris?

EU/EØS gjør seg gjeldende i hele 49 prosent av kommunestyresaker enten rettslig eller politisk. Bildet er fra kommunestyremøtet i Vinstra.

ARKIVFOTO: MARGUS KRUTSÉN/BLINNE

EU «ruler» i kommunestyre og fylkesting

Nesten **HALVPARTEN** av alle saker som behandles i norske kommunestyre og fylkesting, berøres av EU-lovgivning og politikk.

De som trodde at alt som foregår i norske kommunestyresaker og fylkesting styres av lover vedtatt av Stortinget, må tro om igjen.

En kartlegging gjort av Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) for KS, viser at EU/EØS gjør seg gjeldende i hele 49 prosent av kommunestyresaker og 48 prosent av fylkestingssaker, enten rettslig eller politisk.

Med rettslig berøring menes forordninger og direktiver som regulerer og setter rammer for kommunenes oppgavevarening. Politisk berøring handler om ambisjon og ikke-rettslig forpliktelse forankret på politisk nivå for å nå målsettinger.

Sakene i kommunestyrene er i størst grad rettslig berørt, mens sakene i fylkestingene er av en mer politisk karakter, ifølge kartleggingen.

Plan- og byggesaker

Styreleder i KS, Gunn Marit Helgesen, mener undersøkelsen bidrar til ny, oppdatert kunnskap om EUs innvirkning i kommune-

sektoren.

«Undersøkelsen viser at det er viktig at kommunene har kunnskap om hva som foregår i EU. Det gir mulighet til å kunne påvirkning, men også forhindre at man trækker helt feil, sier Helgesen.

Hun viser blant annet til viktigheten av å ha kunnskap om EUs anskaffelsesdirektiv. Årlig handler det offentlige varer og tjenester for flere hundre milliarder kroner.

«Det er nettopp EØS-avtalens konkurranseregler som i størst omfang berører kommunestyresakene derom man ser anskaffelsessaker og saker som gjelder offentlig støtte, under ett, ifølge undersøkelsen.

På enkeltstadiet er det imidlertid plan- og byggesaker som oftest berøres av EØS-avtalens regler. Hele 28 prosent av de rettslig berørte kommunestyresakene gjelder kommunens rolle som planleggingsmyndighet.

Noe av årsaken er at plan- og byggesaker forekommer hyppig på kommunestyremøter. En annen forklaring er at plan- og byg-

KUNNSKAP

Undersøkelsen viser at det er viktig at kommunene har kunnskap om hva som foregår i EU

Gunn Marit Helgesen, styreleder i KS

gesaker i stor grad berøres av EUs to direktiver for konsekvensutredning.

Vann, avløp og renovasjon og klima og miljø er andre sakfelt hvor EU og EØS gjør seg gjeldende.

Regional innvirkning

I norske fylkesting er det, foruten anskaffelsessaker, samferdselssaker som i størst grad er berørt av EU-lovgivning. NIBR mener det henger sammen med reformarbeidet i transportsektoren som har pågått de siste årene. Regjeringens forslag om sentrale direktiver som veiforstrukturingsdirektiv, tunneldirektiv og

kompeningsdirektivene er med på å sette rammer regionalt i Norge.

Klima- og miljø saker, regional planlegging, kultur og folkehelse er andre sakskategorier der fylkestingssaker berøres.

Selv om undersøkelsen viser at den rettslige og politiske berøringen setter rammer for utvel-

sen av kommunesektorens oppgaver og virksomhet, konkluderer NIBR med at den også gir muligheter til utviklingsarbeid.

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

ELIN SVENDSEN, 917 34715
e@nibru.no

EU og EØS i kommunevalget

«Undersøkelsen viser at EU-lovgivning og -politikk gjør seg gjeldende i 49 prosent av kommunestyresakene. Det er med andre ord en betydelig berøringsflate mellom EUs politikk og regler, og norske kommunestyresaker.»

Rapporten «EU på dagsorden i norske kommuner og fylkeskommuner»

- Det regjeringsoppnevnte Hjelmeng-utvalget har foreslått at det skal innføres egne regnskap og skatteplikt for såkalt «**økonomisk aktivitet**» i kommunene.
- Det heter også at all økonomisk aktivitet i kommunenes regi skal drives på «**markedsmessige vilkår**».
- Forslagene kommer etter krav fra overvåkingsorganet ESA i Brussel. ESA mener skattefritak og konkursforbud gir offentlig virksomhet fordeler i konkurransen med private aktører, som er i strid med EØS.

SFO til 10 000 kr?
Nei takk!

- ESA har i flere saker fått klager fra private som mener det offentlige har fordeler private ikke har – konkursimmunitet, skattefrihet med mer.
- Det gjelder forhold som offentlig tannhelsetjeneste, sikkerhetskurs på folkehøyskoler, analysesenteret i Trondheim, avfallsinnhenting i storbyer, treningssenteret på Kippermoen, sykehusapotek, sykehuskjøkkenet på Haukeland.
- ESA åpnet sak mot Norge på bakgrunn av dette.

Bakgrunnen for Hjelmeng-utvalget

- Regjeringen svarte med å nedsette Hjelmeng-utvalget.
- Ledet av jusprofessor Erling Hjelmeng.

Bakgrunnen for Hjelmeng-utvalget

- Gi myndighetene et grunnlag for å iverksette tiltak som skal sørge for at reguleringene av økonomisk aktivitet utøvd av offentlige aktører er i tråd med EØS-avtalens regler for offentlig støtte, og at offentlige og private aktører har like konkurransevilkår.
- Gjennomføre en samfunnsøkonomisk konsekvensanalyse av utvalget forslag.

Hjelmeng-utvalget - mandat

- KS (Kommunenes sentralforbund) satt i utvalget.
- KS mente at Hjelmeng-utvalget i liten grad har vurdert de samfunnsøkonomiske konsekvensene (mandatets del 2).
- **KS iverksatte derfor et eget utredningsprosjekt for å gjennomføre en slik samfunnsøkonomisk analyse av konsekvensene av utvalgsflertallets forslag.**

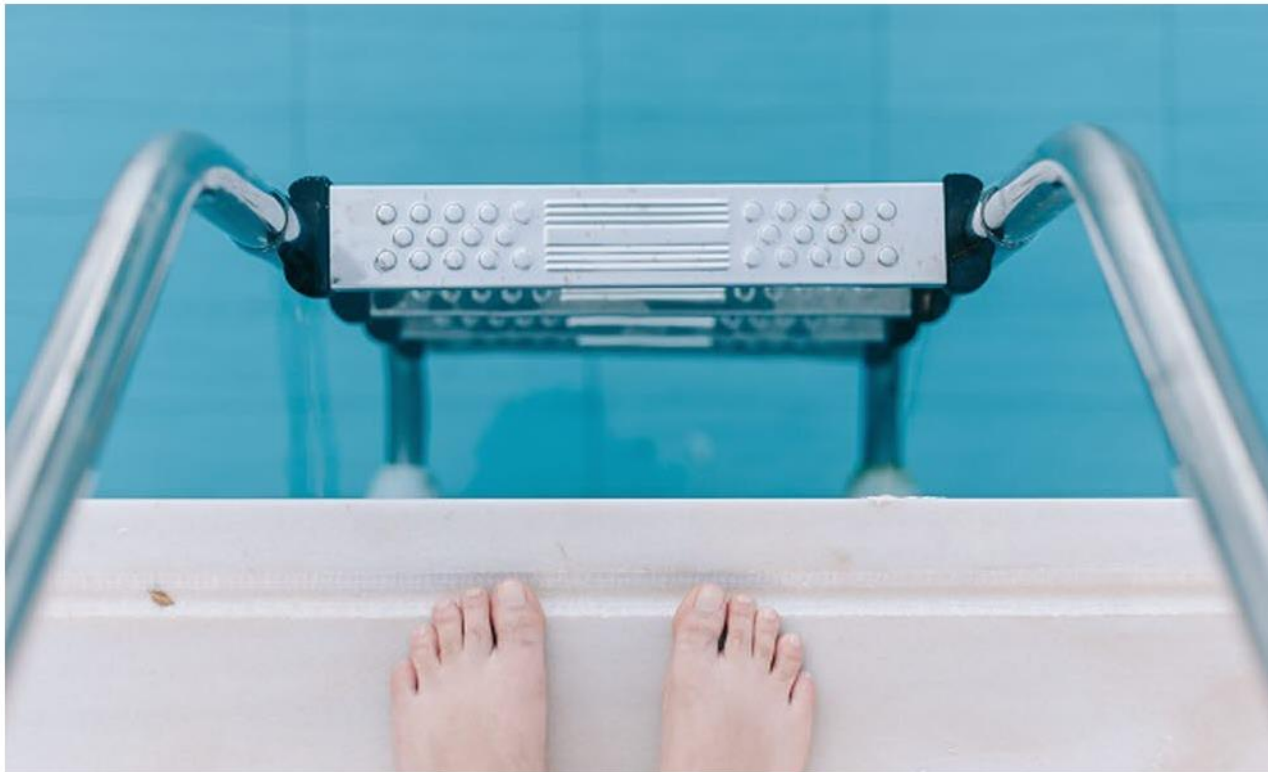
Kritikk fra KS

- KS sin utredning har vært drevet av de to økonomiprofessorene Tommy Stahl Gabrielsen og Kjell-Erik Lommerud (UiB), konsultantselskapet BDO A/S ved statsaut. revisor Morten Thuve og advokat Per Anders Bjørgan fra Lund & co. (Tidl. konkurransedirektør i ESA).

Kritikk fra KS

Nye konkurransevilkår kan gi svindyr SFO

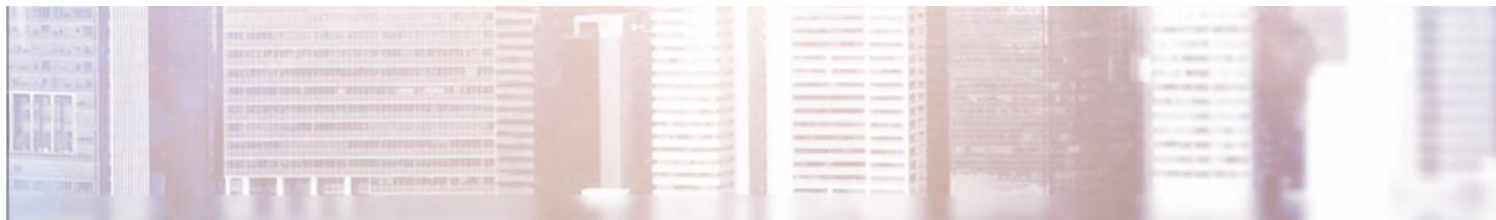
Svindyr SFO, tomme svømmebasseng og nedlagte kinoer kan bli resultatet av Hjelmeng-utvalgets foreslåtte konkurransevilkår for private og offentlige aktører. Det viser en fersk FoU-rapport fra KS.

Faksimile: ks.no 10.12.18

Praktiske konsekvenser

- Stell av gravplass
- Svømmehall
- Bygdekino
- Treningstilbud
- Kulturskole
- Musikkskole
- Café/kantinedrift
- Parkering
- Kulturhus
- Utleie av eiendom
- Storkjøkken / kantinedrift
- Kino
- Kultur & konserthus
(kafédrift, utleie.)
- Parkering
- Brannvesen, alarmtjenester

RAPPORT

«KONKURRANSE PÅ LIKE VILKÅR» - HVLKE SAMFUNNSØKONOMISKE KONSEKVENSER HAR DETTE FOR KOMMUNESEKTOREN?

4. DESEMBER 2018

Leveransen er utarbeidet for oppdragsgiver, og dekker kun de formål som med denne er avtalt. All annen bruk og distribusjon skjer for oppdragsgivers regning og risiko. BDO AS eller BDO Advokater AS vil ikke kunne gjøres ansvarlig overfor en tredjepart.

1

- En SFO-plass kan komme til å koste vanvittige 10 000 kroner per måned, viser en rapport laget for Kommunenes Sentralforbund.
- Andre tjenester som blir rammet er svømmehall, kino, kulturskole, kantinedrift og gravstell.
- Prisen på tjenestene kan øke med flere hundre prosent, eller de blir avviklet fordi det blir for dyrt eller vanskelig å følge regelverket.
- Kravet om regnskapsmessig skille for det som er «økonomisk aktivitet» betyr også økte kostnader i millionstørrelse for kommunene.

”

«Fagforbundet er bekymret for at disse forslagene vil gi mindre handlingsrom til å drive politikk og til å tilby tjenestene hvert enkelt lokalsamfunn har behov for.»

Fagforbundets leder Mette Nord til Fagbladet desember 2018

NYHETER

Sinns Tallkassen (nyhetstjeneste)
Åse Brandvold (Pål Helleenes) (Sissel Nicolaisen)
Alf Skjerve (Emma Tellerud)
Frida Holten Gullstad (Åle Skjerve) (Tommy Skjerve)
Olav Magnus Rapp (Tronnes)
Anne Kari Nanna og Gunnar Winderstøl (Bergen)

Avslutter avtale

DNB avslutter avtalen om å levere banktjenester gjennom Posten og Post i Butikk. Posten arbeider med å få på plass en ny bankavtale. Postens bankavtale med DNB, som utløper 31. desember 2019, har vært til ordinær forhandling. DNB har ønsket å få med resten av det norske bankfellesskapet på Post i Butikk-løsningen uten at dette har ført fram. I mangel av en felles bankløsning har DNB valgt å la avtalen med Posten utløpe, melder Posten.

ONTA

Bergen senter for elektronisk kunst søker

50% stilling som kunstprodusent

Søknadsfrist 1. mai 2019

Uttynningstøkt på våre nettsider bek.no

Min kjære mann, vår kjære far, svigerfar og bestefar, en trofast venn, god onkel og entusiastisk lærer

Herman Ruge

født 1. juni 1928
døde fredelig med familien rundt seg etter et langt og godt liv.
Oslo, 18. april 2019.

Mari Erik
Lotte Ellen Petter
Christian Anja
Eivind, Taran, Aud, Herman

Bisettelse i Vestre gravlund Nye kapell fredag 3. mai kl. 11.30.

Takk til alle på Uranienborgghjemmet for god og varm omsorg siden 2013. Gi gjerne en gave til Natur og Ungdom for å hedre Hermans minne.
Konto 5010.05.05.492
Vipps 66666

Vil endre loven om bevæpning

LOVENDRING: Justisdepartementet vil ha bevæpnet politi uten tidsbegrensning mellom såkalte sårbare objekter. Regjeringen foreslo fredag endringer i politiloven for å gi politiet anledning til dette. Regjeringen foreslår nå at politiet også gis anledning til å utfylle seg innenfor et avgrenset område med flere sårbare objekter uten tidsbegrensninger, sier justisminister Jøran Kallmyr (Frp). Etter anmodning fra Politidirektoratet godtok departementet i juni fjor at enkelte politipatruljer i deler av Oslo sentrum kan være bevæpnet. Forslaget endrer ikke prinsippet om at norsk politi som hovedregel skal være ubevæpnet, opplyser departementet.

ONTA

Ulf Leirstein ut av Frp

NYTT VARSEL: Ulf Leirstein melder seg ut av Fremskrittspartiet. Frp bekrefter samme dag at det er kommet et nytt varsel mot ham. Varslet er fra samme tidspunkt som de tidligere varslene på Leirstein, ifølge Alf Erik Andersen i Frps organisasjonsutvalg. Siden utvalget bare behandler saker som omhandler partimedlemmer, behandler de ikke det nye varselet.

ONTA

Velgerrekord foran høstens valg

VERDT Å VITE
TOPP: Til høstens kommune- og fylkestingsvalg vil det være et rekordstort antall stemmeberettigede velgere. Beregninger fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at rundt 4,197.000 innbyggere har stemmerett ved høstens valg. Samlet sett er det en økning på rundt 180.000 personer med stemmerett siden forrige valg i 2015. Det er særlig økning blant velgere mellom 67 og 79 år, nesten 70.000 flere velgere enn forrige lokalvalg.

ONTA

Utvalg vil markedsstyre offentlig sektor ■ Isaksen (H) frykter mer byråkrati

Stoler ikke på EØS-svar

TILBAKE TIL START: Regjeringens eget valg kom med radikale forslag for å tilpasse offentlig virksomhet til EØS-krav. Næringsministeren er ikke overbevist, og bestiller heller en ny utredning.

EØS

Av Jo Røed Skårderud, Trondheim

I 2016 opprettet regjeringen Hjelmeng-utvalget for å svare på anklager fra Esa, EØS-avtalens overvåkningsorgan, om at offentlige virksomheter bryter EUs regler om fri konkurranse. De leverte sin rapport i fjor, med en rekke kontroversielle forslag.

Nå, mer enn ett år senere, er næringsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) klar på rapporten ikke gir svarene som trengs for å innføre endringene som foreslås.

– Vi mener det er nødvendig med en samfunnsøkonomisk utredning om omfanget av konsekvensene av de foreslåtte tiltakene, sier Isaksen til Klassekampen.

– En slik utredning var jo en del av mandatet til utvalget?

– Vi mener at det ikke har skjedd i tilstrekkelig grad.

Frykter følgene

Mange kommuner, fylker og offentlige foretak eier tjenester som renovasjon, svømmehaller, apotek, idrettsanlegg, svømmehaller, laboratorietjenester, båtplasser, parkeringsanlegg og annet, som i tillegg til å levere offentlige tjenester konkurrerer i private markeder. Siden de er eid av det offentlige, er de immune mot konkurrs og uvnatt skatt.

UTREDER UTREDNING: Næringsminister Torbjørn Røe Isaksen (H) mener Hjelmeng-utvalget ikke har oppfylt mandatet sitt og har bestilt en ny utredning av utvalgets forslag.

Esa mener dette gir urettferdige fordeler og har åpnet sak mot Norge. De foreslår at delene av kommunale virksomheter som kan konkurrere mot private, skilles ut i egne selskap.

Hjelmeng-utvalget har sett på hva som må til for at Norge skal etterleve EØS-avtalen. Regjeringen ba dem også se på endringer som ikke var pålagt, men ønskelige for å bidra til likere konkurranse. I januar 2018 ble utvalgets

rapport overlevert til næringsministeren. Flertallet i Hjelmeng-utvalget gikk inn for flere kontroversielle tiltak: ■ Offentlige aktører skal drive mot private, skilles ut i egne selskap. ■ Delene av selskapene som konkurrerer med private, for eksempel en offentlig idrettslag, som leier ut til private i helgene, skal skilles ut i egne regnskap.

■ Tjenestene skal prises etter markedspris, og konkurranse-tilsynet skal føre tilsyn med at kommunene overholder reglene. ■ Nullalternativet: Ignorere Esa og fortsette som før.

Utredningen skal også kunne komme med egne forslag til problemstillingene som utvalget ble bedt om å se på. Den skal være ferdig i desember. Deretter skal Næringsdepartementet vurdere om og hva man gjør med forslagene fra Hjelmeng-utvalget.

skal se på konsekvensene av tre alternativer:

■ Hjelmeng-utvalgets forslag. ■ Esas forslag om å skille ut kommersielle deler av drift i egne selskap.

■ Nullalternativet: Ignorere Esa og fortsette som før.

Utredningen skal også kunne komme med egne forslag til problemstillingene som utvalget ble bedt om å se på. Den skal være ferdig i desember. Deretter skal Næringsdepartementet vurdere om og hva man gjør med forslagene fra Hjelmeng-utvalget.

– Dere virker ikke fryktelig

begeistret over forslagene fra Hjelmeng-utvalget?

– Vårt selektive utgangspunkt er at vi ikke skal endre opp med byråkratiske eller fordyrende regler på vanlige velferdstiltak i norske kommuner. Vi tar oss tid fordi det er uaktuelt å ha i en situasjon hvor en SFO plutselig behandles som en konkur-

rent til et kjøpesenter, sier Isaksen.

Isaksen hevder regjeringen er opptatt av å bruke handlingsrommet i EØS-avtalen. Han får støtte for kritikken mot Hjelmeng-utvalget.

FAKTA

Hjelmeng-utvalget: ■ Esa, EØS-avtalens overvåkningsorgan, opprettet i 2015 sak mot Norge. De mener offentlige skattefritak og konkurssbeskyttelse bryter med EU-reglene om offentlig støtte dersom det offentlige leverer tjenester som konkurrerer med private. ■ Utvalget ble opprettet i 2016 for å sikre lik konkurranse. ■ Utvalget leverte sine forslag i januar 2018. Forslagene ble møtt med skarpe protester fra LO og KS.

Klassekampen 24. januar 2018

– Dette er jeg veldig glad for. Hadde man gått videre med anbefalingene fra Hjelmeng-utvalget, ville det blitt alvorlig for mange kommunale tjenester, sier Gumm Mari Helgesen, styreleder i kommunesektorens interesserorganisasjon KS.

KS har tidligere laget en rapport om konsekvensene av Hjelmeng-utvalgets forslag. Den konkluderte med at utvalget går lenger enn EØS-reglene krever, og at leie av for eksempel kommunale lokaler, svømmehaller eller kino ville mangedobles i pris ved krav om markedspris.

– Jeg tror ikke forslagene vil overleve en samfunnsøkonomisk analyse, sier hun.

Esa har nå ventet på svar på sin klage i over fire år. Gjermund Mathisen, direktør for konkurranse og statsstøtte i Esa, er tålmodig.

– Formelt har Esa anledning til å si «nå vil vi ikke vente lenger», men det er ikke en fornuftig måte å gjøre det på. Alle tjener på at man finner gode løsninger basert på kunnskap og dialog, sier han.

jos@klassekampen.no

EPL: Aksjonsgruppa Extinction Rebellion plante et tre på Eidsvollsplass foran Stortinget i Oslo. FOTO: HÅRDIN HOSVOLD LARSEN, NTB SCANPIX

Plantet tre i protest

gruppas budskap om at den skal komme med uvarslede aksjoner visste heller ingen på Stortinget om hendelsen på utsiden. Demonstrantene fikk uhindret satt plantene i jorden på plassen på Eidsvollsplass.

– Dette handler om karbonlagring og matproduksjon. Jordbruket kan være en del av løsningen til å få klimautslippene til netto null i stedet for at jordbruket står for 8 prosent av klimautslippene i Norge, så kan de være med på å ta CO₂ ut av atmosfæren, sier talsmann Dag Kolstad.

KLIMA
Med budskapet om at menneskeheten trues av utryddelse dersom ikke klimamålene nås, plantet aksjonister et epletre, en mynteplante og en gresslek foran Stortinget.

Foran et tallrikt pressekorps plantet ti aksjonister fra den norske avdelingen av Extinction Rebellion fredag formiddag et epletre foran nasjonalforsamlingen. I tråd med

FRIHETEN

Marxistisk informasjon, livsyn og debatt
Etablet i lagst i 1941 - ko mmer ut hver andre uke på papir

250,-

for de første ti utgavene*

Sosialistisk avis

Abonnement, løssalg og avis:
Epost: abo@friheten.no
www.friheten.no/abo
Telefon 746 9999
Tekstmelding 459 00 748

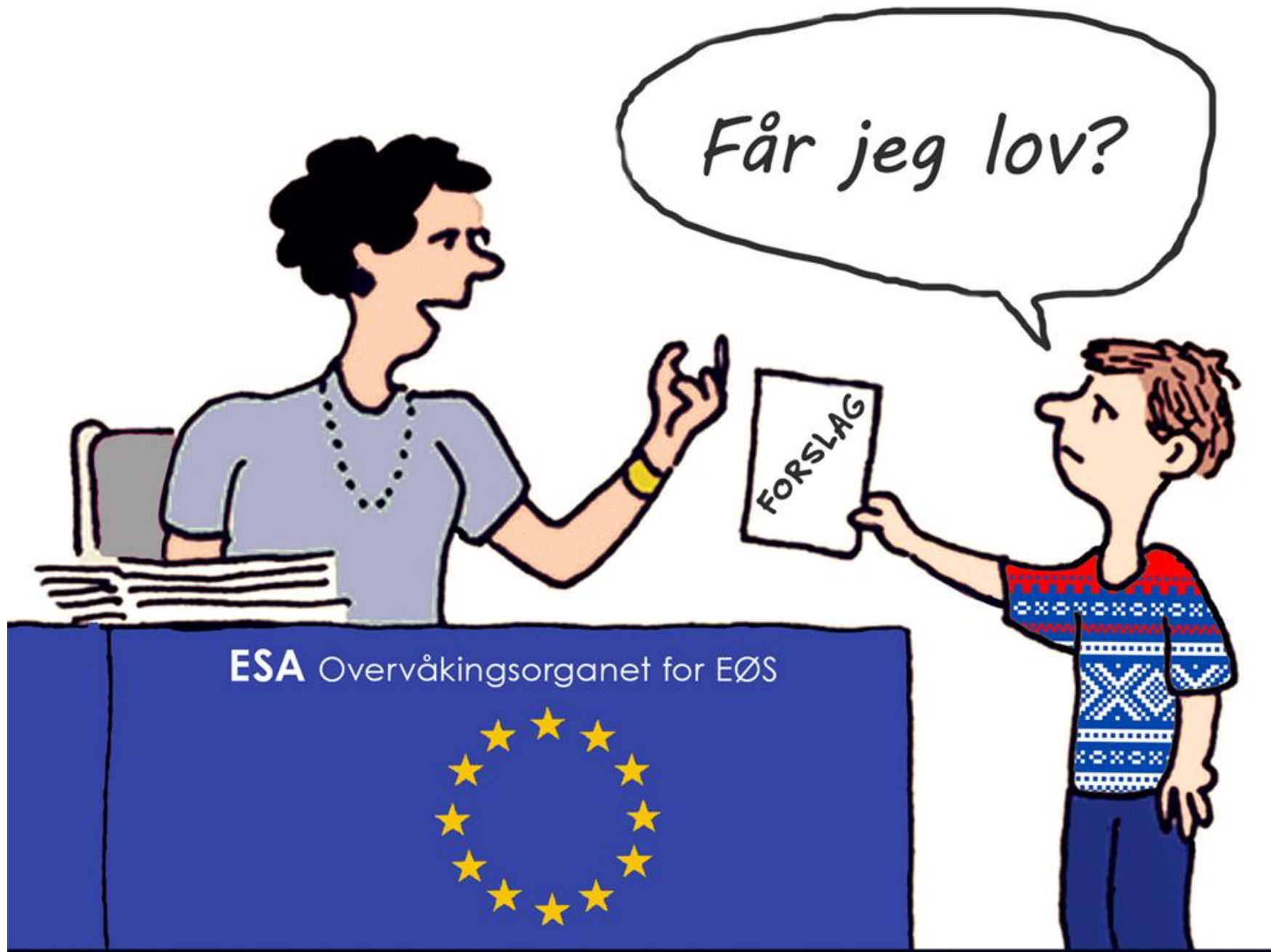
for nye abonnenter

Kommunalt selvstyre

- Lovfestet i formannskapsloven i 1837.
- Hjemlet i Grunnloven paragraf 49 i 2016:
«Innbyggerne har rett til å styre lokale anliggender gjennom lokale folkevalgte organer. Nærmere bestemmelser om det lokale folkevalgte nivå fastsettes ved lov».
- Europeisk charter om lokalt selvstyre.
- **Hva skal en kommune egentlig drive med?**

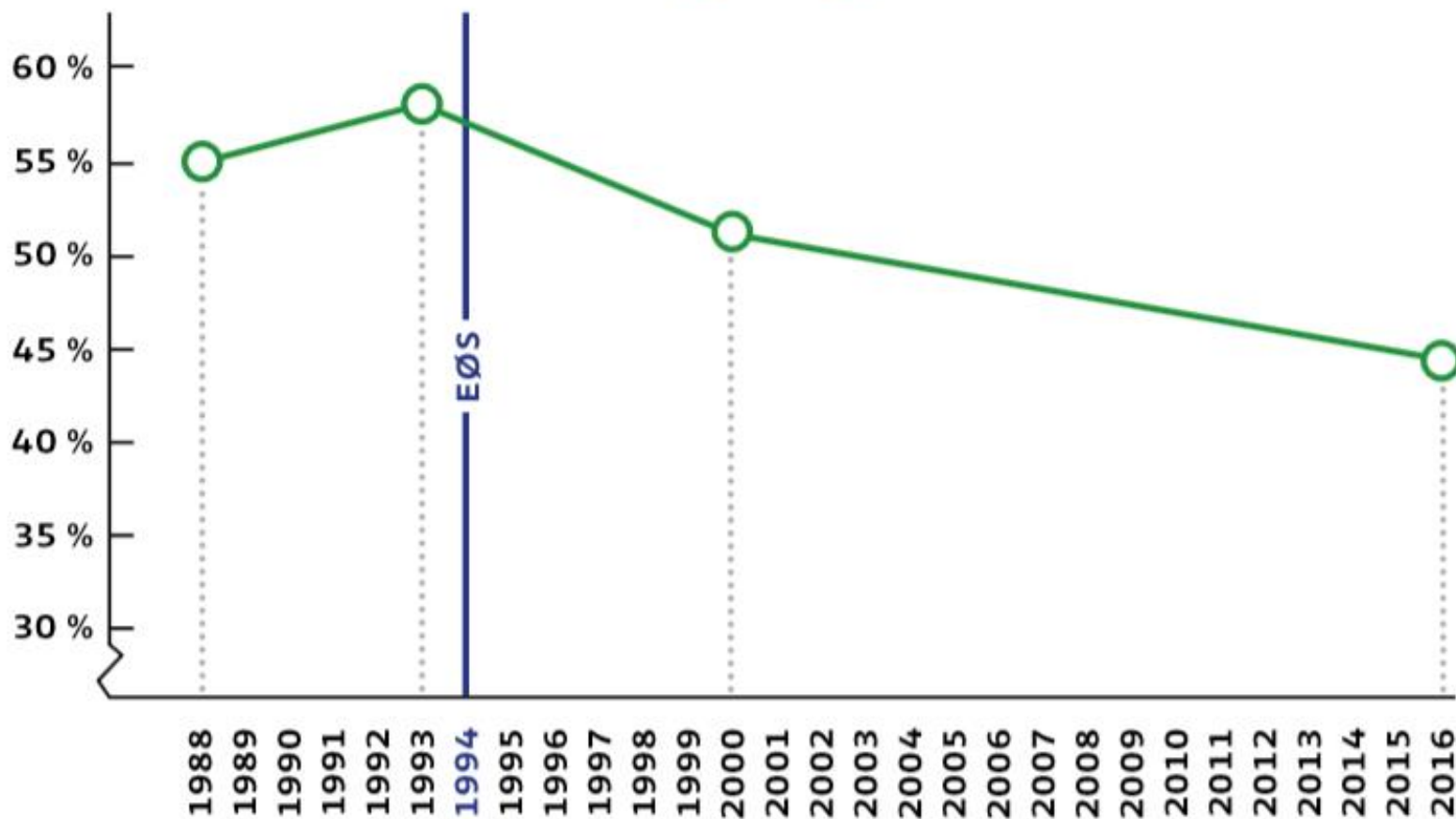
Hjelmeng-utvalget oppsummert

- Byråkratiserings- og administreringsreform
- Økte kostnader
- Dårligere politisk handlingsrom
- Dårligere og dyrere tjenester
- Dårligere kommuneøkonomi
- Færre tjenester, særlig i mindre tettbygde strøk
- Mindre fornøyde innbyggere

Andelen fastlandseksport til EU-land før EØS-avtalen og i dag

Fastlandseksporten (varer uten olje og gass) fra Norge til EU før EØS-avtalen (1988 og 1993), og de samme 12 EU-landene med EØS (2000 og 2016).
Kilde: SSB.

- En avtale mellom to likeverdige parter, Norge og EU.
- Ingen forutsetning om innføring av nytt regelverk. Ikke overvåkingsorgan og domstol.
- Tollfri handel med industrivarer.
- Gjensidig markedsadgang for tjenester.
- Men ikke fri flyt av arbeidskraft eller fri etableringsrett.

Hva er alternativet?

”

«Vi finner at de største eksportørene til EU i mindre grad er avhengige av EØS-avtalens vilkår, sammenlignet med et eventuelt innhold i en moderne bilateral handelsavtale.»

Menon Business Economics Rapporten *Norge og EØS: Handelsmønstre og rammer for samhandel i EØS-avtalen*
Menon-publikasjon nr 17/2013

Laks i EØS

Laks utenfor EØS

*Jeg er en like glad
laks utenfor EØS!*

